

Ábhar Bhailiúchán na Scol ó Chontae Chiarraí ar www.duchas.ie anois

Is féidir béaloideas agus stair áitiúil ó Chontae Chiarraí a léamh ar www.duchas.ie anois.

Ábhar a thaifead daltaí scoile idir 1937 agus 1939 is ea Bailiúchán na Scol, cuid thábhachtach de Chnuasach Bhéaloideas Éireann, UCD. Tá breis is 500,000 leathanach d'ábhar i gceist, a thaifead tuairim is 50,000 dalta scoile i níos mó ná 5,000 scoil sna 26 chontae.

Tá ábhar as na contaetha sin á chur ar fáil ar thaisclann nua de bhéaloideas na hÉireann, dúchas.ie, ó dheireadh 2013 agus is í aidhm an tionscadail go mbeidh sciar mór de Bhailiúchán na Scol ar fáil ar líne faoi dheireadh 2016. Tá ábhar ó Bhaile Átha Cliath, ó Mhaigh Eo, ó Dhún na nGall, ó Phort Láirge, ó Ghailimh, ó Liatroim agus ó Chill Dara ar fáil ar an suíomh cheana. Is toradh é dúchas.ie ar chomhpháirtíocht a cuireadh ar bun an chéad lá in 2012 idir Cnuasach Bhéaloideas Éireann (UCD), Fiontar (DCU) agus an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta.

Cuirfidh Éireannaigh agus lucht an diaspóra araon suim sa suíomh seo. Is áis iontach é dúchas.ie do thaighdeoirí a chuireann suim i léann an bhéaloidis, sa stair áitiúil, sa tseandálaíocht, i gcúrsaí ginealais, sa teangeolaíocht agus i réimsí taighde eile. Is féidir an bailiúchán a chuardach faoi láthair de réir áiteanna agus de réir daoine; seolfar cuardach de réir topaicí amach anseo.

Ghlac beagnach 290 scoil páirt sa scéim i gcontae Chiarraí agus tiomsaíodh 80 imleabhar mór d'ábhar béaloidis.

Dúirt an tAire Stáit do Ghnóthaí Gaeltachta, Joe McHugh, TD, 'Is céim thábhachtach eile í seo sa tionscadal nuálach seo a chuirfidh ábhar úr maidir le saol traidisiúnta na hÉireann sna blianta a chuaigh thart ar fáil don phobal i gcoitinne. Cuirfidh an t-ábhar nua seo ar chumas an taighdeora agus go leor daoine eile an difríocht a fheiceáil idir saol an lae inniu agus an saol mar a bhíodh, breis agus 80 bliain ó shin.'

Tá dúchas.ie á fhorbairt ag Fiontar, aonad teagaisc agus taighde trí mheán na Gaeilge in Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath, agus ag Cnuasach Bhéaloideas Éireann i UCD, ceann de na cnuasaigh béaloidis is mó ar domhan. Tá an tionscadal dúchas.ie á chómhaoiniú ag UCD agus ag an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta le tacaíocht ón gCrannchur Náisiúnta.

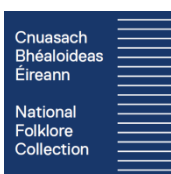
Tá ról comhairleach ag Taisclann Dhigiteach na hÉireann (DRI) in obair dúchas.ie maidir le caighdeáin agus idir-inoibritheacht i gcartlannú digiteach.

CRÍOCH

Chun tuilleadh eolais a fháil, déan teagmháil le Clare Coughlan

clare.coughlan@dcu.ie

(01) 700 6577

*An Roinn
Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta
Department of
Arts, Heritage and the Gaeltacht*

Nóta d’eagarthóirí:

Is doiligh a cheart a thabhairt d’ábhar Chiarraí as Bailiúchán na Scol san alt gairid seo ach déanfar iarracht seoda deasa de bhéaloideas an chontae a chur ar a shúile don léitheoir. Ó thaobh an ábhair Gaeilge de, tá saibhreas as cuimse le fáil san ábhar a bailíodh sna príomhcheantair Ghaeltachta, Corca Dhuibhne (imleabhair 418-32) agus Uíbh Ráthach (imleabhair 472-9). Cuirfear spéis sa chnuasach mór a bailíodh ar an mBlascaod Mór idir [scéalta](#) agus [amhráin](#) go háirithe, a thabhaigh cáil don oileán.

Tá clú ar an gcontae mar gheall ar an bpeil agus ní haon ionadh go bhfuil neart scéalta ar an ábhar sin, cuir i gcás, an cur síos breá seo ar an bprapáil le haghaidh [cluiche idir Tairbeart agus an Gleann](#) nó tá cur síos [anseo](#) ar imeachtaí an chluiche idir Dún Chaoin agus Fionntrá. I dtuaisceart an chontae tá luí ar leith acu don chamán agus don sliotar agus is féidir léamh [anseo](#) faoin bhua a bhí ag Chiarraí, nó muintir an Bhaile Dhuibh, ar Loch Garman i gCluiche Ceannais Iomána na hÉireann sa bhliain 1891 agus [an t-amhrán](#) a cumadh fúthu.

Ó thaobh na litríochta de, is léir go raibh páirt lárnach ag na filí i mbéaloideas agus i gcultúr an chontae. Tá roinnt mhaith scéalta as Corca Dhuibhne faoi Phiaras Feiritéar; níl [anseo](#) ach scéal amháin ón mBlascaod Mór faoina chleamhnas. Tá roinnt scéalta ann faoi Aogán Ó Rathaille, scéal amháin [anseo](#), mar shampla, faoin deaschaint a bhí aige le sagart nó an [scéal seo](#) faoin rann a chum sé nuair nach bhfuair a sháith le hithe i dteach agus é ar fánaíocht. Dá mba dheisbhéalach an Rathailleach, bhí iomrá ar Eoghan Rua Ó Súilleabháin mar gheall ar a chuid aisfhreagraí féin, go háirithe cinn a thugadh sé do na sagairt arís, cosúil leis an scéal [seo](#) nó an ceann cáiliúil [seo](#) agus sagart á iompar trasna abhann ar a dhroim aige.

Ciarraíoch eile a bhain clú agus cáil idirnáisiúnta amach ba ea Dónall Ó Conaill agus tá neart scéalta faoi féin, ina measc an scéal [seo](#) faoin dóigh ar tháinig sé slán nuair a cuireadh nimh ina chupán i Sasana. Is féidir léamh [anseo](#) faoi ‘Lá na Sifín’, nuair a chuir Ó Conaill fainic ar mhuintir na hÉireann ar fad taobh istigh de aon lá amháin, san am nach raibh bealaí cumarsáide ná taistil rófhobartha.

I measc na scéalta eile is féidir léamh faoi áiteanna rúndiamhracha, mar [Chathair Crobh Dearg](#) nó ‘An Chathair’, agus an turas a dhéantar ag an tobar i mí na Bealtaine. I mí Lúnasa bíonn imeacht mór eile i gCill Orglan nuair a dhéantar ceiliúradh ag Aonach an Phoic: tá scéal [anseo](#) faoi bhunús an aonaigh gur chuir poc fainic ar mhuintir an bhaile agus Cromail ag teacht. Cé go bhfuil Máirt na hInide thart, tá roinnt scéalta faoi na [liostaí Sceilge](#) agus amhráin mhagúla a chumtaí faoi dhaoine nár phós i rith na hInide! Ní bheadh cnuasach scéalta i bhfoirm chríochnaithe gan scéalta faoi thaibhsí agus phéisteanna, agus is scéal maith é [seo](#) faoin phéist áirithe seo, ‘an Carabuncail’, a chonaíonn sa Loch Geal gar don Chlochán i gCorca Dhuibhne.